अन्तर्राष्ट्रिय मानव अधिकार सन्धिहरू र यौन पेशामा संलग्न महिलाहरूको मानव अधिकार

हरेक देश आफुले अनुमोदन गरेका सन्धिहरू लागु गर्ने जिम्मेवार हुन्छन् । नेपाल सन्धि ऐन, २०४७ अनुसार नेपालले अनुमोदन गरेको कुनै पनि महासन्धि नेपाल कानुन सरह लागू हुने र नेपाल पक्ष भएको महासन्धिसँग बाझिने नेपाली कानुन बाझिएको हदसम्म अमान्य हुने व्यवस्था गरेको छ ।

तलको चार्टमा नेपाल पक्ष रहेका केही प्रमुख अन्तर्राष्ट्रिय मानवअधिकार सन्धिहरू सूचीबद्ध छन् ।

International Treaties	सन्धिहरू
Universal Declaration of Human Rights (UDHR)	मानव अधिकारको विश्वव्यापी घोषणापत्र
International Covenant on Economic, Social, and, Cultural Rights (ICESCR)	आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक अधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय अनुबन्धपत्र (ICESCR)
International Covenant on Civil and Political Rights (ICESCR)	नागरिक तथा राजनीतिक अधिकारसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय अनुबन्धपत्र (ICESCR)
International Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (ICESCR)	महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन महासन्धि (ICESCR)
Convention on Combating and Prevention of Trafficking in Women and Children for Prostitution	वेश्यावृत्तिको लागि महिला र बालबालिकाको बेचबिखन विरुद्ध लड्न र रोकथामसम्बन्धी महासन्धि
Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment	यातना र अन्य क्रूर, अमानवीय वा अपमानजनक व्यवहार वा सजाय विरुद्धको महासन्धि
Optional Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, 2000 (Palermo Protocol)	अन्तरदेशीय संगठित अपराध विरूद्धको महासन्धि अन्तर्गत मानव विशेष गरी महिला तथा बालबालिकाको बेचबिखनलाई रोकने, दबाउने र सजाय गर्ने परिपूरक प्रोटोकल, २००० (पार्लेमो प्रोटोकल)
Convention on the Rights of the Child (CRC)	बाल अधिकार महासन्धि (CRC)
Optional Protocol to the CRC on the Sale of Children, Child Prostitution, and Child Pornography.	बालबालिका, बाल वेश्यावृत्ति, र बाल अश्लीलताको बिक्रीमा CRC परिपूरक प्रोटोकल ।

यस रिर्पोटले यौन पेशामा संलग्न नेपाली महिलाहरूले अनुभव गर्दै आएका मानव अधिकार उल्लङ्घनहरूलाई मुख्य अन्तर्राष्ट्रिय मानव अधिकार सन्धिहरूका सान्दर्भिक प्रावधानहरूसँग जोड्को छ । यसमा समावेश मानव अधिकार उल्लङ्घनका उदाहरणहरू यौन पेशामा संलग्न नेपाली महिलाहरू, उनीहरुका संस्थाहरू र उनीहरुको अधिकारको वकालत गर्नेहरूले दिएका जानकारीको आधारमा तयार गरिएको हो ।

यौन पेशामा संलग्न महिलाहरूले, उनीहरूको कामको प्रकृति र यससँग सम्बन्धित लाञ्छनाका कारण विभिन्न मानवअधिकार उल्लङ्घनको सामना गर्छन् । उनीहरूले अनुभव गरेको एउटा सामान्य मानवअधिकार उल्लङ्घन हिंसा हो, जसले विभिन्न रूप लिन सक्छ । यहाँ उनीहरू विरुद्ध हुने हिंसाका केही उदाहरणहरू र यसले कुन कुन मुख्य अन्तर्राष्ट्रिय मानवअधिकार सन्धिहरूका सान्दर्भिक प्रावधानहरू उल्लङ्घन गरिएको छ भनी व्याख्या गरिएको छ ।

मानव अधिकार तथा त्यसका उल्लङ्घनहरु	सान्दर्भिक प्रावधानहरू
१. शारीरिक हिंसाः यौन पेशामा संलग्न महिलाहरूले शारीरिक दुर्व्यवहार, आक्रमण वा बलात्कारको अनुभव गरेका छन् । यसले उनीहरूको समानता र गैर-भेदभावको अधिकार; व्यक्तिको सुरक्षा, यातनाबाट स्वतन्त्रताको अधिकार; व्यक्तिको यातना, क्रूर, अमानवीय, वा अपमानजनक व्यहार वा सजायबाट स्वतन्त्रताको अधिकार; गोपनीयताको अधिकार र जीवनको अधिकारको हनन गर्दछ ।	▪ UDHR, धारा ३, ५ ▪ ICCPR, धारा ३, ६, ७, ९, १७, २६ ▪ ICESCR, धारा १२ ▪ CEDAW धारा १२
२. यौन हिंसाः यौन पेशामा संलग्न महिलाहरू जबरजस्ती वा गैर-सहमतिपूर्ण यौन कार्यहरू सहित यौन हिंसाको उच्च जोखिममा हुन्छन् । यसले उनीहरूको समानता र गैर-भेदभावको अधिकारलाई उल्लङ्घन गर्छ; व्यक्तिको सुरक्षा, यातनाबाट स्वतन्त्रताको अधिकार; व्यक्तिको यातना, क्रूर, अमानवीय, वा अपमानजनक व्यवहार वा सजायबाट स्वतन्त्रताको अधिकार; गोपनीयताको अधिकार; शारीरिक अखण्डता, मर्यादाको अधिकार; दासत्व र जबरजस्ती श्रमबाट स्वतन्त्रताको अधिकार; यौन हिंसाबाट स्वतन्त्रता र जीवनको अधिकारको हनन गर्दछ ।	▪ UDHR, धारा ३, ५ ▪ ICCPR, धारा ३, ६, ७, ९, १७, २६ ▪ ICESCR, धारा १२ ▪ CEDAW धारा १, २, ६, १२

३. मानसिक हिंसा : यौन पेशामा संलग्न महिलाहरूले उत्पीडन, धम्की, वा जबरजस्ती लगायत मानसिक हिंसाको सामना गर्दछन्। यसले उनीहरूको यातना, क्रूर, अमानवीय, वा अपमानजनक व्यवहार वा सजायबाट स्वतन्त्रताको अधिकार र मानसिक र भावनात्मक कल्याणको अधिकारको हनन गर्दछ।	▪ UDHR, धारा ३, ५ ▪ ICCPR, धारा ७
४. भेदभावः यौन पेशामा संलग्न महिलाहरूले प्रायः उनीहरूको पेशा, लिङ्ग, र सीमान्तकृत स्थितिको आधारमा भेदभावको सामना गर्छन्। उनीहरूलाई स्वास्थ्य सेवा, सामाजिक सेवाहरू, आवास र कानुनी सुरक्षामा पहुँचबाट वञ्चित गर्न सकिन्छ। यसले उनीहरुको समानता र गैर-भेदभावको अधिकार र कानूनको समान संरक्षणको अधिकार हनन गर्दछ।	▪ UDHR, धारा २, ७ ▪ ICCPR, धारा २, २६ ▪ CEDAW धारा १, २,
५. स्वेच्छाचारी गिरफ्तारी र नजरबन्दः यौन पेशामा संलग्न महिलाहरू उचित प्रक्रिया वा कानुनी औचित्य बिना मनमानी गिरफ्तारी, नजरबन्द वा जेलमा राखिन्छन्। यसले उनीहरुको समानता र गैर-भेदभावको अधिकार; व्यक्तिको स्वतन्त्रता र सुरक्षाको अधिकार र गैरकानूनी हस्तक्षेपबाट स्वतन्त्रताको अधिकारको उल्लङ्घन गर्दछ।	▪ UDHR, धारा ९ ▪ ICCPR, धारा ३, ९, १७, २६
६. न्यायमा पहुँचको अस्वीकारः यौन पेशामा संलग्न महिलाहरूले प्रायः न्यायमा पहुँच गर्न अवरोधहरू सामना गर्छन्, जस्तै उनीहरूविरुद्ध गरिएका अपराधहरू रिपोर्ट गर्नबाट निरुत्साहित वा कानुनी प्रणाली भित्र पक्षपात र भेदभावको सामना गर्नु। यसले उनीहरुको समानता र गैर-भेदभावको अधिकार; व्यक्तिको स्वतन्त्रता र सुरक्षाको अधिकार; प्रभावकारी उपचारको अधिकार र कानून अन्तर्गत समान संरक्षण अधिकारको उल्लङ्घन गर्छ।	▪ UDHR, धारा ८, ९, ▪ ICCPR, धारा २, ३, ७, ९, १४, २६
७. लाञ्छना, भेदभाव र सामाजिक बहिष्करणः यौन पेशामा संलग्न महिलाहरूले सामाजिक लाञ्छना, भेदभाव र समाजबाट बहिष्कारको अनुभव गर्छन्, जसले उनीहरूको मर्यादा, गोपनीयता र सार्वजनिक जीवनमा सहभागिताको अधिकारको उल्लङ्घन गर्न सक्छ।	▪ UDHR, धारा १, १२ ▪ ICCPR, धारा १७ ▪ CEDAW धारा १, २
८. स्वास्थ्य सेवा दिन अस्वीकारः यौन पेशामा संलग्न महिलाहरूले भेदभाव, लाञ्छना, वा तिनीहरूको कामको अपराधीकरणका कारण यौन र प्रजनन स्वास्थ्य सेवाहरू सहित अन्य स्वास्थ्य सेवाहरू पहुँचमा अवरोधहरू सामना गर्छन्। यसले उनीहरूको प्राप्त गर्ने सक्ने उच्चतम स्तरको शारीरिक र मानसिक स्वास्थ्य अधिकारलाई उल्लङ्घन गर्दछ।	▪ UDHR, धारा २५ ▪ ICCPR, धारा १२ ▪ ICESCR, धारा १२ ▪ CEDAW धारा १२
९. कानून प्रवर्तन अधिकारीहरुद्वारा उल्लङ्घनः यौन पेशामा संलग्न महिलाहरूले प्रायः कानून प्रवर्तन अधिकारीहरूद्वारा दुर्व्यवहार, उत्पीडन, जबरजस्ती वा घुसखोरीको अनुभव गर्छन्। यसले उनीहरूको गोपनीयतामा स्वेच्छाचारी हस्तक्षेपबाट मुक्त हुने अधिकार; यातना वा क्रूर, अमानवीय वा अपमानजनक व्यवहारबाट मुक्त हुने अधिकार र कानून अन्तर्गत समान संरक्षणको अधिकारको हनन गर्दछ।	▪ UDHR, धारा १२, १७ ▪ ICCPR, धारा ७, २६
१०. श्रम अधिकारको अस्वीकारः यौन पेशामा संलग्न महिलाहरूलाई आधारभूत श्रम अधिकार र संरक्षणहरू, जस्तै उचित ज्याला, सुरक्षित कार्यस्थलको व्यवस्था, र संगठित र सामूहिक रूपमा सम्झौता गर्ने अधिकारबाट वञ्चित गरीन्छ। यसले उनीहरुको काम गर्ने अधिकार, कामको न्यायोचित र अनुकूल अवस्था र ट्रेड युनियन गठन गर्ने र त्यसमा सामेल हुने अधिकारको हनन गर्दछ।	▪ UDHR, धारा २३ ▪ ICESCR, धारा ६, ७, ▪ CEDAW धारा ११
११. बेचबिखन र जबरजस्ती श्रमः केही यौन पेशामा संलग्न महिलाहरू मानव बेचबिखनको सिकार हुन सक्छन् वा तिनीहरूको इच्छाविपरीत यौन कार्य गर्न बाध्य हुन सक्छन्। यसले उनीहरूको दासत्व, दासता र जबरजस्ती श्रमबाट स्वतन्त्रताको अधिकारलाई हनन गर्दछ।	▪ UDHR, धारा २३ ▪ ICCPR, धारा ६, ७, ▪ पार्लेर्मो परिपूरक प्रोटोकल
१२. बाल शोषणः नाबालिगहरू यौन कार्यमा संलग्न भएको अवस्थामा, यसले बाल शोषण र आर्थिक शोषण र हानिकारक कामबाट संरक्षणको साथै उनीहरूको शिक्षा, स्वास्थ्य र कल्याणको अधिकारको हनन गर्दछ।	▪ CRC, धारा ३२ ▪ CRC, परिपूरक प्रोटोकल ▪ पार्लेर्मो परिपूरक प्रोटोकल

FAITH (Friends Affected & Infected Together in Hand)
फेथ (आस्था)

फेथका कार्यक्रमले समावेशी, निष्पक्ष र न्यायपूर्ण समाज निर्माण गर्ने लक्ष्य राख्छ, जहाँ समावेशी र मानव अधिकारका सिद्धान्तहरूलाई समर्थन गदै स्वास्थ्य-सम्बन्धित कानुन, नीतिहरू र अभ्यासहरू प्रमाणमा आधारित हुन्छन्। यसले सीमान्तकृत किशोरी र महिलाहरूको मानव अधिकार प्रवर्द्धन र उनीहरूका संस्थाहरूको सशक्तिकरणका साथै स्वास्थ्य नीति र अभ्यासमा जवाफदेहीता र पारदर्शिता बढाउनको लागि वकालत गर्दछ।

सन् २००५ मा स्थापित, फेथ लाभार्थीहरूको नेतृत्वमा संचालित राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था हो जसले विशेष रूपमा सीमान्तकृत किशोरी र महिलाहरूमा समर्पित भई समुदायमा आधारित नेटवर्कको रूपमा कार्य गर्दछ।

थप जानकारीको लागिः
https://www.faith.org.np/

faithinitiative